

II

(Akti, katerih objava ni obvezna)

KOMISIJA

PRIPOROČILO KOMISIJE

z dne 24. avgusta 2006

o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in digitalnem arhiviranju

(2006/585/ES)

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 211 Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Komisija je 1. junija 2005 predstavila pobudo i2010, ki si prizadeva optimizirati koristi novih informacijskih tehnologij za gospodarsko rast, ustvarjanje delovnih mest in kakovost življenja evropskih državljanov. Komisija je naredila digitalne knjižnice za glavni vidik i2010. V svojem Sporočilu „i2010: digitalne knjižnice“ z dne 30. septembra 2005 ⁽¹⁾ je določila svojo strategijo za digitalizacijo, spletno dostopnost in digitalno arhiviranje evropskega kolektivnega spomina. Ta kolektivni spomin vključuje tisk (knjige, revije, časopise), fotografije, muzejske objekte, arhivske dokumente, avdiovizualno gradivo (v nadaljnjem besedilu „kulturno gradivo“).
- (2) Državam članicam je treba priporočiti ukrepe, ki jih navedena strategija uporablja za optimizacijo gospodarskega in kulturnega potenciala evropske kulturne dediščine.
- (3) V navedenem okviru je treba spodbujati razvoj digitaliziranega gradiva iz knjižnic, arhivov in muzejev. Spletna dostopnost gradiva bo omogočila državljanom po vsej Evropi, da imajo dostop do njega in ga uporabljajo za prosti čas, študij ali delo. Evropski raznovrstni in večjezični dediščini bo dal jasen profil na internetu. Poleg tega se lahko digitalizirano gradivo ponovno uporabi v industrijah, kot je turizem, in izobraževalni industriji, kakor tudi v novih kreativnih prizadevanjih.

- (4) Poleg tega sklepi Sveta med 15. in 16. novembrom 2004 o delovnem načrtu za Kulturo 2005–2006 poudarjajo prispevek kreativnosti in kreativne industrije h gospodarski rasti v Evropi in potrebo po usklajenem prizadevanju za digitalizacijo.

- (5) Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2005 o filmski dediščini in konkurenčnosti z njo povezanih industrijskih dejavnosti ⁽²⁾ je že priporočilo državam članicam, da sprejmejo ustrezne ukrepe za povečanje uporabe digitalnih in novih tehnologij pri zbiranju, katalogiziranju, arhiviranju in restavriranju kinematografskih del. Kar zadeva kinematografska dela, sedanje priporočilo v številnih vidikih dopolnjuje Priporočilo Parlamenta in Sveta o filmski dediščini.

- (6) Digitalizacija je pomembno sredstvo za zagotavljanje boljše dostopnosti kulturnega gradiva. V nekaterih primerih je edino sredstvo za zagotavljanje, da bo tako gradivo na voljo prihodnjim generacijam. Čeprav je trenutno v teku več pobud digitaliziranja v državah članicah, so prizadevanja razdrobljena. Usklajeno ukrepanje držav članic za digitaliziranje njihove kulturne dediščine bi zagotovilo večjo skladnost pri izbiri gradiva in bi preprečevalo pokrivanje pri digitaliziranju. Prav tako bi zagotovilo bolj varne razmere za naložbe podjetij v tehnologije digitaliziranja. Pregledi trenutnih in načrtovanih dejavnosti digitaliziranja ter količinski cilji za digitalizacijo bi prispevali k doseganju navedenih ciljev.

- (7) Zasebni sektor, ki sponzorira digitalizacijo, ali partnerstva med javnim in zasebnim sektorjem lahko v prizadevanja za digitalizacijo vključujejo zasebne subjekte in jih je treba še naprej spodbujati.

⁽¹⁾ COM(2005) 465 konč.

⁽²⁾ UL L 323, 9.12.2005, str. 57.

- (8) Naložbe v nove tehnologije in sredstva za digitaliziranje v velikem obsegu lahko znižajo stroške digitalizacije ob ohranjanju ali izboljšanju kakovosti in jih je zato treba priporočati.
- (9) Skupna večjezična dostopna točka bi omogočila iskanje po evropski distribuirani digitalni kulturni dediščini – to pomeni digitalni kulturni dediščini, ki se nahaja na različnih krajih v različnih organizacijah – na spletu. Taka dostopna točka bi jo naredila bolj vidno in poudarila skupne lastnosti. Dostopna točka mora graditi na obstoječih pobudah, kot so Evropska knjižnica (TEL), v kateri evropske knjižnice že sodelujejo. Kjer je mogoče, mora zbliževati zasebne imetnike pravic pri kulturnem gradivu in vse zainteresirane interesne skupine. Treba je spodbujati močno zavezanost držav članic in kulturnih ustanov, da vzpostavijo tako dostopno točko.
- (10) Samo del gradiva, ki ga hranijo knjižnice, arhivi in muzeji, je javno dostopnega, v smislu, da ni ali ni več zaščiten s pravicami intelektualne lastnine, medtem ko je ostalo zaščiten s pravicami intelektualne lastnine. Ker so pravice intelektualne lastnine ključno orodje za spodbujanje kreativnosti, je treba evropsko kulturno gradivo digitalizirati, omogočiti dostop do njega in ga arhivirati ob polnem spoštovanju avtorskih in sorodnih pravic. V tem okviru so zlasti pomembni členi 5(2)c, 5(3)n in 5(5), kakor tudi uvodna izjava (40) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorskih in sorodnih pravic v informacijski družbi⁽¹⁾. Mehanizmi licenciranja na področjih, kot so dela sirote – to so tako imenovana avtorsko varovana dela, katerih avtorje je težko ali celo nemogoče določiti – in dela, ki se ne tiskajo ali distribuirajo (avdiovizualna) več, lahko olajšajo ureditev pravic in posledično prizadevanje za digitalizacijo ter naknadno spletno dostopnost. Take mehanizme je zato treba spodbujati v tesnem sodelovanju z imetniki pravic.
- (11) Določbe v nacionalni zakonodaji lahko vsebujejo ovire za uporabo del, ki so v javni rabi, tako da na primer zahtevajo upravni akt za vsako reproduciranje dela. Vse take ovire je treba ugotoviti in sprejeti ukrepe za njihovo odstranitev.
- (12) Resolucija Sveta C/162/02 z dne 25. junija 2002 o arhiviranju jutrišnjega spomina – arhiviranje digitalne vsebine za prihodnje generacije⁽²⁾ predlaga cilje in okvirne ukrepe za arhiviranje digitalne vsebine za prihodnje generacije. Vendar trenutno v državah članicah ne obstajajo
- jasne in celovite politike glede arhiviranja digitalne vsebine. Odsotnost takih politik predstavlja nevarnost za preživetje digitaliziranega gradiva in lahko povzroči izgubo gradiva, ki je bilo proizvedeno v digitalni obliki. Razvoj učinkovitih sredstev digitalnega arhiviranja ima daljnosežne posledice, ne samo za arhiviranje gradiva v javnih ustanovah, temveč tudi za vsako organizacijo, ki je obvezana k arhiviranju digitalnega gradiva ali si to želi.
- (13) Več držav članic je uvedlo pravne obveznosti ali razmišlja o uvedbi le-teh, ki bi od proizvajalcev digitalnega gradiva zahtevale, da dajo eno ali več kopij svojega gradiva na voljo imenovanemu organu za deponiranje. Za izogibanje množici različnih predpisov, ki urejajo deponiranje digitalnega gradiva, je nujno učinkovito sodelovanje med državami članicami in treba ga je spodbujati.
- (14) Spletna žetev (Web-harvesting) je nova tehnika za zbiranje gradiva z interneta za namene arhiviranja. Pomeni, da imenovane ustanove aktivno zbirajo gradivo in ne čakajo, da je to deponirano, kar zmanjšuje upravno breme za proizvajalce digitalnega gradiva in take določbe morajo biti sprejete v nacionalno zakonodajo –

PRIPOROČA, DA DRŽAVE ČLANICE:

Digitalizacija in spletna dostopnost

1. zbirajo informacije o sedanji in načrtovani digitalizaciji knjig, revij, časopisov, fotografij, muzejskih objektov, arhivskih dokumentov, avdiovizualnega gradiva (v nadaljnjem besedilu „kulturno gradivo“) in ustvarjajo preglede take digitalizacije, da bi se preprečilo podvajanje prizadevanj ter bi se spodbujalo sodelovanje in sinergije na evropski ravni;
2. razvijejo količinske cilje za digitalizacijo analognega gradiva v arhivih, knjižnicah in muzejih ter navedejo pričakovano povečanje digitaliziranega gradiva, ki bi lahko oblikovalo del Evropske digitalne knjižnice, in proračuna, ki so ga dodelili javni organi;
3. spodbujajo partnerstva med kulturnimi ustanovami in zasebnim sektorjem, da bi se ustvarile nove poti za financiranje digitalizacije kulturnega gradiva;
4. vzpostavijo in ohranjajo sredstva za digitaliziranje v velikem obsegu kot del pooblaščenih centrov za digitalizacijo v Evropi ali v tesnem sodelovanju z njimi;

⁽¹⁾ UL L 167, 22.6.2001, str. 10.

⁽²⁾ UL C 162, 6.7.2002, str. 4.

5. spodbujajo Evropsko digitalno knjižnico v obliki skupne večjezične točke dostopa do evropskega distribuiranega digitalnega kulturnega gradiva – to pomeni digitalno kulturno gradivo, ki se nahaja na različnih krajih v različnih organizacijah – s pomočjo:
 - (a) spodbujanja kulturnih ustanov, kot tudi založnikov in drugih imetnikov pravic, da omogočijo iskanje po njihovem digitaliziranem gradivu prek Evropske digitalne knjižnice,
 - (b) zagotavljanja, da kulturne ustanove in, kadar je primerno, ustrezna zasebna podjetja uporabljajo skupne standarde za digitalizacijo, da bi dosegli interoperabilnost digitaliziranega materiala na evropski ravni in da bi omogočili iskanje, ki je neodvisno od jezika;
6. izboljšajo pogoje za digitalizacijo kulturnega gradiva in spletno dostopnost do njega s pomočjo:
 - (a) ustvarjanja mehanizmov za omogočanje uporabe del sirot, po posvetovanju z zainteresiranimi stranmi,
 - (b) vzpostavljanja ali spodbujanja mehanizmov za omogočanje uporabe del, ki se ne tiskajo ali distribuirajo več, po posvetovanju z zainteresiranimi stranmi,
 - (c) spodbujanja dostopnosti seznamov znanih del sirot in del v javni rabi,
 - (d) ugotavljanja ovir v njihovi zakonodaji za spletno dostopnost in naknadno uporabo kulturnega gradiva, ki je v javni rabi in sprejetje ukrepov za njihovo odstranitev;
- (a) opisuje organizacijski pristop ter navaja vloge in odgovornosti udeleženi strani in dodeljenih virov,
- (b) vsebuje posebne akcijske načrte, ki orišejo cilje in časovni razpored za uresničitev posebnih ciljev;
8. med seboj izmenjujejo informacije o strategijah in akcijskih načrtih;
9. sprejemajo določbe v svoji zakonodaji, ki javnim ustanovam za namene arhiviranja dovoljujejo večkratno kopiranje in prenos digitalnega kulturnega gradiva, ob polnem spoštovanju zakonodaje Skupnosti in mednarodne zakonodaje;
10. pri vzpostavljanju politik in postopkov za deponiranje gradiva, ki je bilo ustvarjeno v digitalnem formatu, upoštevajo razvoj v drugih državah članicah, da bi preprečili širok razkorak pri ureditvah deponiranja;
11. sprejemajo določbe v svoji zakonodaji, na podlagi katerih imenovane ustanove z uporabo tehnik zbiranja gradiva, kot je spletna žetev (web-harvesting), arhivirajo spletne vsebine, ob polnem spoštovanju zakonodaje Skupnosti in mednarodne zakonodaje o pravicah intelektualne lastnine;

Spremljanje izvajanja tega priporočila

12. obveščajo Komisijo 18 mesecev po objavi tega priporočila v *Uradnem listu Evropske unije* in za tem vsaki dve leti o sprejetih ukrepih v odgovor na to priporočilo.

V Bruslju, 24. avgusta 2006

Digitalno arhiviranje

7. vzpostavljajo nacionalne strategije za dolgotrajno arhiviranje digitalnega gradiva in dostop do njega, ob polnem spoštovanju zakona o avtorskih pravicah, ki:

Za Komisijo
Viviane REDING
Članica Komisije